

FUS standard for tilvenning – en god og trygg barnehagestart –

Innhold

1.0 Innledning	3
2.0 Relasjonen voksen – barn	5
3.0 Trygg og utrygg tilknytning	5
3.1 Kjennetegn på trygg tilknytning	5
3.2 Trygghetssirkelen / Circle of security	6
3.3 Tilvenning	7
3.4 Tilknytningsperson / Primærkontakt	7
3.5 Foresatte som ressurs og samarbeidspartner	7
3.6 Overgang og tilvenning til ny base/avdeling (se vedlegg x)	8
3.7 Rutiner for en trygg tilvenning	9
3.8 Tilvenning til ny avdeling / base	10
4.0 Litteraturliste	11

Vedlegg:

Vedlegg 1: En trygg barnehagestart – Informasjon til foresatte

Vedlegg 2: Presentasjon – Velkommen til X FUS

Vedlegg 3: Mal for oppstartsamtale

Vedlegg 4: Intern plan vedr. overgang fra småbarns avdeling til storbarnsavdeling

Vedlegg 5: Overgang innad i barnehagen

Vedlegg 6: Informasjonsskriv til foresatte om intern overflytting

1.0 Innledning

Barnets første møte med FUS barnehagen skal være preget av trygg tilknytning og gode rutiner. Barns følelsesmessige bånd utvikles gjennom hele barnehagelivet, men tilvenningsperioden er en ekstra sårbar periode. Barn må venne seg til en ny hverdag, nytt miljø, nye rutiner, bli kjent med mange fremmede mennesker og venne seg til å være atskilt fra foreldre / foresatte. Personalet og foresatte må derfor sammen finne ut av hva barnet har behov for og vurdere hvor mange dager foresatte bør være i barnehagen. Standarden er basert på nyere forskning om trygg tilknytning.

Målet med standarden er:

- at tilvenningen tilpasses hvert enkelt barns behov i tett dialog med barnets foresatte
- at personalet gir barna trygghet gjennom god omsorg
- at alle medarbeidere har kunnskap om trygg tilvenning og tilknytning
- at alle barnehager har gode rutiner for tilvenning og følger disse
- at alle barn er trygt tilknyttet minst en voksen på sin avdeling / base
- at foresatte har tillit til personalet og opplever at det er trygt å levere barnet i barnehagen
- en foreldreaktiv tilvenning

FUS standarden skal være et felles utgangspunkt for FUS barnehagens arbeid med tilvenning. I Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (KD, 2017) understrekes barnehagens ansvar for å organisere rutiner og tilpasse tid og rom slik at barna får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og andre barn. Daglig leder har ansvar for at alle medarbeidere setter seg inn i og forstår både kunnskapsgrunnlaget og føringene som ligger i standarden. Standarden stiller noen krav, og den enkelte barnehage må selv konkretisere standarden og gjøre den til en naturlig del av sin praksis. Vedlegg følger.

Alle barnehager skal:

- sette av god tid til tilvenning for alle barn
- gi foresatte informasjon om barnehagens rutiner for oppstart og tilvenning og bakgrunn for rutinene

- invitere alle barn og foresatte på besøk i barnehagen før oppstart og avtale hjemmebesøk
- ha en tilknytningsperson ved oppstart for alle barn
- ha tett dialog med barnas foresatte i tilvenningsperioden
- gjennomføre en oppstartsamtale med alle foresatte i god tid før oppstart, samt en oppfølgingssamtale kort tid etter oppstart
- arrangeres et felles foreldremøte for alle nye barn
- tilrettelegge for en trygg og god oppstart uansett når på året barnet begynner og uansett alder

2.0 Relasjonen mellom personalet og barna

Personalet har ansvaret for høy kvalitet på relasjonen mellom barn og personale. Det innebærer tydelig ledelse og samtidig tone seg inn, være lyttende og empatisk overfor barna. Barn trenger voksne som ser og anerkjenner dem og som er i stand til å veilede på en varm og omsorgsfull måte. Personalet må være oppmerksomme på det enkelte barns sårbarhet og behov. I praksis innebærer dette at personalet må respektere barnets følelser og anerkjenne barnets reaksjon, selv om en ikke forstår seg på den. Hvis et barn opplever at voksne trækker over deres grenser, kan de markere det ved å begynne å gråte. De voksne må vise respekt for og la barnet være lei seg, ikke avlede, men anerkjenne følelsene. Personalet må forstå barnets perspektiv og opplevelse av situasjonene gjennom å lytte oppmerksomt til barnets språklige og kroppslige uttrykk som gestikulering, ansiktsuttrykk og tonefall. Personalet i barnehagen skal være opptatt av å møte barn på en likeverdig, men ikke lik måte

3.0 Trygg og utrygg tilknytning

Trygg tilknytning handler om at barnet, når det er lei seg eller frustrert søker trøst hos en trygg voksen, det være seg foresatte eller ansatte. Det andre er at det lar seg trøste. Barnehagestart kan være stressende for noen barn. Utrygge barn kan gi høylytt uttrykk for sin misnøye og mistriivsel. Andre utrygge barn gir få signaler på at de ikke har det bra, de protesterer ikke når foresatte går men trekker seg tilbake. De kan ha en likegyldig holdning til personalet, som om de ikke trenger noen form for hjelp eller støtte.

Fravær av lek og utforskning kan være en indikasjon på at barnet ikke er trygt og trenger mer tid og mer omsorg og støtte. Barn har et grunnleggende behov for trygghet, forutsigbarhet og stabilitet. Opplevelsen av trygghet for barn og foresatte i barnehagen er grunnlaget for en positiv utvikling. For å sikre et trygg og god tilknytning er det viktig å anerkjenne barnets reaksjoner ved ikke å avlede barnet. La barnet være lei seg, trøst og sett ord på at mamma og pappa gikk, at det er leit og at du forstår.

3.1 Kjennetegn på trygg tilknytning

- Barnet søker trøst og tar imot trøst
- Barnet hviler kroppen mot den voksne og blir rolig og avspent når den voksne tar barnet inntil seg/løfter opp barnet

- Barnet gir den voksne klem, vil sitte på fanget o.l.
- Den voksne fungerer som en "ladestasjon" for barnet (barnet leker, blir sliten/lei/frustrert etc. og trenger så nærhet/kos/trøst før det kan leke videre)
- Barnet vet hvor den voksne befinner seg
- Barnet ber om hjelp
- Barnet er glad og fornøyd sammen med de voksne
- Barnet samarbeider som oftest med de voksne
- Barnet responderer raskt på adekvat grensesetting fra de voksne
- Barnet viser den voksne positive reaksjoner om morgenen

(Kilde: Broberg, Broberg og Hagstrøm, 2012)

3.2 Trygghetssirkelen / Circle of security

I trygghetssirkelen er tilknytningspersonens hovedoppgave å være en trygg base for barnets utforskning, lek og læring, ta imot barnet når det har behov for trøst og omsorg. Barnet skal være trygg på at det blir trøstet når det føler ubehag.

Fig 1: Trygghetssirkelen (Powell, Cooper, Hoffman og Marwin)

Den øverste delen av sirkelen representerer et barns behov når det utforsker: «pass på meg», «fryd deg over meg», «hjelp meg» og «ha det gøy sammen med meg». Den nederste delen av sirkelen representerer et barns behov når tilknytningsadferden er aktivert: «beskytt meg», «trøst meg», «vis godhet for meg» og «organiser følelsene mine». Barn forteller den voksne at noe er galt gjennom sine følelsesreaksjoner og adferd men ikke alltid på den måten de voksne hadde tenkt eller forventet.

3.3 Tilvenning

Hovedoppgaven for personalet i tilvenningen for et nytt barn er å sørge for at barnet får trygg tilknytning til en voksen i barnehagen. Personalet må sette av tid til å lære det nye barnet å kjenne, slik at han eller hun klarer å roe og trøste barnet. Barnet må få den nødvendige tiden til å bli kjent med personalet slik at det kan ta imot trøsten, bli rolig og bruke tiden sin på lek og utforskning. Tilvenningsfasen for barnet slutter imidlertid ikke den dagen barnet er en hel dag i barnehagen alene uten foresatte, men når barnet har falt til ro og føler seg trygg, også når foresatte ikke er tilstede. Barnehagen skal i tilvenningsperioden bli kjent med barnet og barnets rutiner og preferanser, og tilpasse seg disse i den grad det praktisk lar seg gjennomføre. Barnehagens dagsrytme må tilpasses barnas behov, dette gjelder særlig i tilvenningsperioden.

3.4 Tilknytningsperson / Primærkontakt

Når barn begynner i barnehage trenger de raskt å oppleve trygghet. Både gode og forutsigbare rutiner og samspill med sensitive og emosjonelt tilgjengelige voksne er viktig. I den første tiden i barnehagen skal barnet og foresatte derfor få én tilknytningsperson å forholde seg til på avdelingen / basen. Dette gjøres for å skape trygghet og etablere tilknytning mellom barnet, foresatte og barnehagen. En tilknytningsperson er med på å skape en trygg base for barnet den første tiden som for noen kan virke stressende. For at trygg tilknytning skal skje, kreves følelsesmessig investering, tid, interesse og kontinuitet mellom personalet og barnet. Når denne tilknytningen er etablert er det enklere for barnet å utvikle gode relasjoner til det øvrige personalet i barnehagen. En god start handler også om at foresatte tar seg av legging, mating etc. de første dagene.

3.5 Foresatte som ressurs og samarbeidspartner

Foresatte kjenner til alle uttrykkene barnet har, hva de betyr og hva barnet trenger. Fordi barn er så ulike er det ikke alltid like lett for personalet å oppfatte barns ulike behov og møte

disse på en god måte. Et nært og godt samarbeid mellom personalet og foresatte er derfor en viktig suksessfaktor for en god tilvenning og for at barnet skal føle seg trygg i barnehagen. Mens foresatte er eksperter på sitt barn, er personalet i barnehagen eksperter på barnehagen og barn i gruppe.

God informasjonsflyt mellom personalet og foresatte om hva tilvenning til barnehagen innebærer for barnet og hva som forventes av dem som foresatte er viktig. Dette bidrar til trygghet og forutsigbarhet. Vær nøye med å understreke til foresatte at de alltid må si ifra til barnet når de forlater barnehagen. Det kan være like vondt for foresatte å gå fra barnet som det er for barnet, og noen foresatte kan trenge hjelp med disse følelsene.

3.6 Overgang og tilvenning til ny base/avdeling

- Informer foresatte i god tid slik at de får tid til å forberede seg og barnet på overgangen. Sett av tid slik at barnet kan bli kjent med ny base/avdeling på en god måte.
- I samarbeid med foresatte bør pedagogisk leder planlegge og tilrettelegge for en god og trygg oppstart og tilvenning på ny base/avdeling.
- Det skal foreligge klare kriterier for valg av avdeling / base for barnet.

3.7 Rutiner for en trygg tilvenning

Gjennomfør læringsøkt om tilvenning med May Britt Drugli i Zelo
Sende velkomstbrev og ta kontakt med foresatte pr. telefon (vedlegg 1)
Avtal lekebesøk, gjerne flere, i barnehagen før oppstart
Gjennomføre møte for foresatte / nye familier (vedlegg 2)
Avklar tilknytningsperson
Avtal hjemmebesøk
Tilknytningsperson tar imot barn og foresatt første dag
Informere foresatte om tilvenningsperiode og avtal oppstartsamtale som gjennomføres i god tid før oppstart (vedlegg 3)
Evaluer oppstart og tilvenningsperiode

3.8 Tilvenning til ny avdeling / base

Foresatte informeres / gis anledning til å medvirke til bytte av avdeling / base
Intern plan følges (vedlegg 4)
Foresatte tilbys samtale i forbindelse med ny avdeling / base (vedlegg 5)
Informasjonsskriv om endelig plassering (vedlegg 6)
Viktig informasjon gis videre til ny avdeling / base
Evaluer overgang

5.0 Litteraturliste

5.1 Linker

De yngste barna i barnehage – Infoside fra Utdanningsdirektoratet

<http://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/barnehagens-innhold/de-yngste-barna-i-barnehagen/>

"Når små barn begynner i barnehagen". Artikkel i Første Steg nr 1/2012 av May Britt Drugli og Anne Mari Undheim

https://www.utdanningsforbundet.no/upload/Tidsskrifter/Forste%20steg/FS_1_12/F%C3%B8rstesteg1.2012pdf_s32-35.pdf

Tips og ideer for foreldresamarbeid med flerspråklige foreldre

<http://nafo.hioa.no/barnehage/laeringsressurser/foreldresamarbeid/>

5.2 Litteratur

Ahnert L , Gunnar M R, Lamb M E og Barthel M (2004) *Transition to child care: associations with infant-mother attachment*

Broberg A, Broberg M og Hagström, B. (2014) *Tilknytning i barnehagen: Hva betyr trygghet for lek og læring?*

Brandtzæg I, Torsteinson S og Øiestad G (2013) *Se barnet innenfra: hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*

Glaser V, Størksen og Drugli (2018) *Utvikling, lek og læring i barnehagen*

Drugli M B (2014) *Liten i barnehagen, forskning, teori og praksis*

Palsdottir H (2010) *Relasjoner med barn*

Powell B, Cooper G, Hoffman K og Marwin B (2015) *Trygghetssirkelen – en tilknytningsbasert intervensjon*

Wolf K D (2014) *Små barns lek og samspill i barnehagen*